

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kurzy pro pedagogy ve Svatém Janu pod Skalou - - recept na průřezová témata ve výuce

Ve Svatém Janu pod Skalou, v srdci Chráněné krajinné oblasti Český kras, se odedávna snoubila příroda s kulturou. Hodnotná krajina s neobyčejně bohatou přirozenou květenou a zvířenou šla ruku v ruce se starobylým lidským osídlením, sahajícím souvisle daleko do předslovanských dob. Venkovský charakter území je protkán řadou významných kulturních památek. Jednou z nich je klášterní soubor ve Svatém Janu pod Skalou, který připomíná nejstaršího poustevníka v Čechách, sv. Ivana. V další významné stavební památce v obci, historické renesanční budově bývalého panského hostince, dnes sídlí Centrum ekologického výzkumu a výchovy ve Svatém Janu pod Skalou (CEVV), známé též pod názvem Ekocentrum Kavyl. A právě sem se sjíždějí učitelé základních a středních škol a gymnázií, aby se během specializovaných kurzů seznámili s projektem „Příroda, krajina a lidé pospolu“ (dále jen PKL) – vzdělávacím programem zaměřeným na propojení environmentální a multikulturní výchovy.

Tvůrci projektu PKL si dali za cíl usnadnit pedagogům práci při začleňování průřezových témat do výuky. Zaměřili se zvláště na environmentální a multikulturní výchovu, mezi nimiž nacházejí řadu paralel. Okruhy těchto dvou témat se pak snaží zpracovávat uceleně, systematicky a s určitou vizí, jíž je vize trvalé udržitelnosti. Projekt PKL je v současnosti ve fázi pilotního ověřování, jehož se účastní řada českých a moravských škol. Ti učitelé, kteří chtějí projektu PKL nahlédnout takříkajíc "pod pokličku", pak mají možnost přijet na bezplatné vícedenní školení. Kam jinam, než na místo zrodu, do Svatého Jana pod Skalou.

Poslední školení pedagogů k projektu PKL zde proběhlo v tzv. přípravném týdnu 22. – 26. srpna 2011. Učiníme-li malé ohlédnutí za uplynulým kurzem, spatříme pestrou mozaiku, z níž se PKL skládá.

Místo, jakým je Svatý Jan pod Skalou, musí člověk napřed pochopit. A tak úvodní seznamovací rituál účastníků kurzu doplňovalo seznámení s duchem místa, jehož se ujala sama ředitelka Svatojánské koleje Mgr. Jana Fellnerová. Pedagogové si zblízka prohlédli největší místní přírodní a kulturní zajímavosti a připomněli si i svatoivanskou legendu, která zdejším místem dodnes silně rezonuje a dodává mu exkluzivní nádech posvátna.

Téměř duchovní entrée vystřídalo teoretické zamyšlení nad smyslem a základní strukturou vzdělávacího programu PKL v kontextu širšího vzdělávání. Dr. Dominik D. Novotný přítomným vysvětlil, v jakém smyslu byl vznik PKL reakcí na kurikulární reformu školství ČR, která do tuzemského vzdělávání zavedla pojem "průřezová témata". Zvířená debata ohledně pozitiv a negativ školské reformy vyšlapala cestičku samotnému představení role PKL v tomto procesu a vysvětlení základních pojmů, s nimiž se v rámci PKL pracuje.

Následující dny již probíhaly jako praktické ukázky prezentací PKL. Na své si přišli učitelé jak prvního, tak i druhého stupně ZŠ a SŠ. Projekt PKL je totiž vyvíjen v několika verzích. Verze pro první stupeň vzniká pod taktovkou RNDr. Olgy Mokřejšové a Mgr. Šárky Coufalíkové. Obě zkušené pedagožky ve svých vstupech předvedly, jak lze s pomocí jimi vyvinutých materiálů provést celou vyučovací jednotkou. Prezentace pro první stupeň zaujaly jak svým hravým podáním protkaným pečlivě vybranými verši, tak rozsáhlým přiloženým souborem pracovních listů, doplňujících cvičení a hravých aktivit. Důraz na "jazyk" jako důležitý prostředek při výuce odhalil původní profesní založení obou pedagožek, z nichž první je odbornicí na výuku přírodních věd prostřednictvím cizího jazyka, druhá učí češtinu a společenské vědy.

Verze PKL vyvíjené pro druhý stupeň ZŠ a SŠ jsou dosti odlišné. Základní kostra a penzum výukových materiálů jsou výsledkem práce bioložky Mgr. Barbory Machovcové a kulturního antropologa Mgr. Roberta Bargela. Na témata zpracovaná do podoby PowerPointových prezentací opět navazuje soubor pracovních listů a námětů na aktivity v hodinách. Z celkového počtu devatenácti (pro ZŠ), respektive pětadvaceti (pro SŠ) zpracovaných témat byla na srpnovém kurzu prezentována jen určitá modelová témata, např. "Já jako součást přírody, já jako součást kultury", "Příroda v umění", "Převažující postoje ve vztahu k přírodě a kultuře" nebo speciální téma "Emoce, stres a násilí v přírodním a kulturním kontextu". Všechny prezentace vyvolaly další otázky a inspirativní, místy vášnivé diskuze. Mezi ně patřila například diskuze o problémech tzv. *eco-labellingu* a *greenwashingu* během prezentace "Převažující postoje ve vztahu k přírodě a kultuře". Téma "Násilí" zase vyvolalo složitou debatu o vztahu mezi romskou menšinou a majoritní společností, zvláště v kontextu českého školství, která jako by byla předzvěstí následných neblahých událostí ze severu Čech. Diskuze a zpětná vazba od pedagogů však byly plodné zvláště co do metodických námětů k začleňování projektu PKL do výuky. Tato zkušenost je ve fázi pilotování projektu neocenitelná.

Celý týdenní program doplňovaly specializované příspěvky lektorů Ekocentra Kavyl, která podrobněji pojednávala určitá dílčí témata PKL. Jednalo se jak o odbornější příspěvky na témata Antropologické základy etiky (Dr. Dominik D. Novotný), Jazyky a komunikace (Jacques Joseph), Ochrana přírody jako kulturní fenomén či Klimatické změny (Mgr. Jan Blažek), tak o praktické příklady tvůrčí práce na školách v podání RNDr. Olgy Mokřejšové či výtvarné workshopy Mgr. Barbory Machovcové. Druhá jmenovaná seznámila přítomné také s mimolidskými – zvířecími – členy Ekocentra Kavyl a s jejich využitím v pedagogické praxi, zvláště u těch nejmenších. Spíše jahůdkou na dortíku, která však vhodně navazovala na přednášku Jazyky a komunikace, bylo uvedení do základů čínštiny v přednášce PhDr. Rostislava Fellnera "Čínština – svět psaný znaky".

Nedílnou součástí Projektu PKL, jež probíhá paralelně s hlavní vzdělávací linií a pokrývá průřezové téma Mediální výchova, je školení v základech práce s digitálním portfoliem. Vede jej školitel Dominik Fellner, jenž dokáže poutavou formou vysvětlit důležitost práce s multimédií i naprostým začátečníkům a přivést je i k prvním praktickým krokům. Praktický kurz u počítačů, jímž srpnové školení končilo, ocenili zvláště starší učitelé, kteří v bujně se vyvíjejícím světě IT technologií s vlastními žáky málokdy drží krok.

Tak tedy probíhalo srpnové, v pořadí již druhé, školení k vzdělávacímu programu Projekt PKL (Příroda, krajina a lidé pospolu). Programu, který se pohybuje na vratké hranici přírodního a kulturního, a který tuto hranici vytrvale problematizuje. Programu, jehož ústředním pojmem je člověk jako bytost zároveň přírodní i kulturní, a který chce přispívat k sebe-kultivaci člověka ve vztahu k oběma těmto dimenzím. Programu, který nezastírá, že i pojem krajina patří mezi jevy z pomezí přírody a kultury a že je obrazem nás lidí stejně, jako nás sama zpětně ovlivňuje a dotváří. Programu, který nenabízí hotové odpovědi, ale výchovu ke kritickému myšlení s vizí trvalé udržitelnosti.

Zaujalo vás to? Informace o tom, jak předvést ukázkovou prezentaci PKL na smluvené téma, ať v rámci vlastní výuky či projektového dne, se lze dočíst na adrese <http://projekty.ekocentrum.eu> či na stránkách Ekocentra Kavyl www.ekocentrum.eu. Nejlepší možností ale je vypravit se na další kurz PKL pro učitele ve Svatém Janu pod Skalou a seznámit se s projektem důkladně. Následující kurz bude intenzivnější – dvoudenní – a jeho termín se rychle blíží. Jako symbolická připomínka Dne učitelů (28.3.) je naplánován na 30. - 31. 3. 2012. Nocleh je zajištěn v historických pokojích benediktinského kláštera – Svatojánské koleje. Školení samo je bezplatné. Získané zkušenosti a zážitky však možná budou k nezaplacení.

Další standardní pětidenní kurz se pak uskuteční až o letních prázdninách ve dnech 20. – 24.8.2012.

Mgr. Jan Blažek
lektor projektu PKL